AHMED BİN EBİ'L-HAVÂRÎ

Evliyânın büyüklerinden. Künyesi Ebû Hasan olup, ismi Ebû Hasan Ahmed bin Ebi'l-Havârî'dir. Doğum târihi bilinmemektedir. Şam'da doğmuş, orada yaşamıştır. Zühd ve takvâ ehli bir zât idi. Ebû Süleymân Dârânî'nin talebesi olup, Süfyân bin Uyeyne, Mervan bin Muâviye, Fizârî ve Sa'îd bin Yezîd'in sohbetlerinde bulunmuş ve her birinden ilim ve edeb öğrenmiştir. Değerli, güzel ve kıymetli sözler söylemiş, sahih hadîs rivâyetinde bulunmuştur. Zamanında bir mes'ele olduğu zaman halk ona sorarak müşküllerini hallederdi. Muhammed bin Ebi'l-Havârî adında bir kardeşi vardır. Kardeşi de zühd ve vera' bakımından onunla aynı derecede idi. Bütün ailesi vera' ehli ve takvâ sahibi kimselerdi. 230 (m. 844) senesinde vefât etti.

İlim ehli bu zât için Cüneyd-i Bağdadî her zaman: "Ahmed bin Ebi'l-Havârî, Şam şehrinin güzel kokulu bir gülüdür" buyururdu.

Şöyle anlatılır: Ahmed bin Ebi'l-Havârî, hocası Ebû Süleymân Dârânî'ye hiçbir zaman muhalefet etmiyeceğine söz vermişti. Birgün Ebû Süleymân meclisinde ders anlatırken, Ahmed bin Ebi'l-Havârî içeri girerek "Fırın iyice ısındı ne pişirmemizi istersiniz?" dedi. Ebû Süleymân cevap vermedi. Ahmed bin Ebi'l-Havârî hocasının duymadığını zannederek üç defa aynı soruyu sordu. Buna üzülen Ebû Süleymân, "Git içine gir ve otur" dedi. Böyle söyledikten bir müddet sonra Ebû Süleymân söylediği sözü hatırlayınca Ahmed bin Ebi'l-Havârî'yi sordu. Aradılar, bulamayınca Ebû Süleymân, "Onun, bana söylediğim sözden çıkmayacağına dâir sözü vardır. Gidin fırına bakın" dedi. Oraya baktıklarında Ahmed bin Ebi'l-Havârî'nin hiçbir yeri yanmamış şekilde olduğunu gördüler.

Kendisi anlatır: "Rü'yâmda bir sefer, yüzü nûr gibi pırıl pırıl parlayan bir hûrî gördüm ve "Ey Hûrî ne kadar güzel yüzün var" dedim. Hûrî "Evet, ey Ahmed senin ağladığın bir gece, gözyaşını yüzüme sürdüm de, onun için yüzüm pırıl pırıl oldu dedi."

Yine kendisi anlatır: "Muhammed bin Semmâk bir gün hastalanmıştı. Onun şişesini alıp hıristiyan doktora götürürken, yolda güzel yüzlü, güzel kokulu ve temiz elbiseli bir kimse ile karşılaştık. "Nereye gidiyorsunuz!" dedi. Biz de "İbn-i Semmâk'ın şişesini falan doktora göstermek için götürüyoruz" dedik. Bunun üzerine "Sübhanallah! Allah dostunun ilâcını Allah'ın düşmanından mı istiyorsunuz? Bu şişeyi yere atınız ve İbn-i Semmâk'a deyin ki, "Elini ağrıyan yer üzerine koysun ve "Bil-hakkı enzelnâhü ve bilhakkı nezele" desin" dedi ve gözden kayboldu. Ne olduğunu anlayamadık Bunun üzerine dönerek İbn-i Semmâk'ın yanına gelerek olanları anlattık. Hemen elini ağrıyan yerine koydu ve o zâtın dediğini okudu. Ve derhal iyileşti. İbni Semmâk "O zât Hızır (aleyhisselâm) idi" dedi. Ahmed bin Ebi'l-Havârî şöyle anlatır: "Ebû Süleymân Dârânî'nin canı tuzlu sıcak bir çörek istedi. Ben hemen kendisine getirdim. Çörekten bir lokma ısırdı ve daha sonra ısırdığını çıkararak ağlamaya başladı. "Nefsimin istekleri uğrunda acele ettim. Halbuki bu husûsta uzun zaman sabrettim ve gayret gösterdim" dedi ve ölünceye kadar tuzlu çörek yemedi."

Kendisi anlatır: Birgün Şam'ın mezarlığına girdim. Orada kapısı olmayan bir kubbe vardı. Fakat bir açık yerini bularak oraya girdim. Bir süre sonra bir kadın kapı çalar gibi kubbeye vurdu. Ben de ona "Sen kimsin, böyle kubbeyi çalıyorsun?" deyince", bana "Senden bir yol öğrenmek istiyorum" dedi. Ben de ona "Hangi yolu soruyorsun?" deyince "Ben senden kurtuluş yolunu soruyorum" dedi. Ben ona, "Kurtuluş yolu öyle

bir yoldur ki, üzerinde cezalar, azaplar, engeller vardır. Kurtuluşa ancak iyi muâmele ve dünyâ işlerini bırakıp âhıret işleriyle uğraşmakla ulaşılabilir” dedim. Kadın bunu duyunca çok şiddetli ağlamaya başladı. Bir süre sonra düşüp bayıldı. Bu anda oraya gelen kadınlara ona bakmalarını söyledim. Baktıklarında kadının ölmüş olduğunu anladılar. Onlara “Bu kadın kimdir?” dediğimde “Kureyşli bir hanımdır. Uzun süreden beri kendini yemek içmekten men etmiştir. Bundan dolayı çok hastalandı. Ona birşey söylendiği zaman beni tabibimle baş başa bırakın. O beni iyi eder derdi” dediler. Ben bunun üzerine “Hakîkaten tabîbi onu hakîki şifaya kavuşturdu” dedim.

Ahmed bin Ebi’l-Havârî buyurdu ki: “Allahü teâlâyı sevmenin alâmeti, O’na itaati sevmektir.” “İlim tahsil etmek, sırf Allahü teâlâya itaati ve âdabı öğrenmek içindir.”

“Dünyâyı tanıyan ondan soğur, âhıreti tanıyan ona ısınır. Hak teâlâyı tanıyan. O’nun rızâsını tercih eder.”

“Çok günah ve dünyâ sevgisiyle hastalanan kalblerinizi, dünyâdan soğuyarak ve günahlarını terk ederek tedâvi ediniz.”

“Sünnet-i seniyyeye uymadan amel edenin ameli bâtıl olur.”

“Dünyâya sevgi ve arzuyla bakanın kalbinden Allahü teâlâ zühd ve yakîn nûrunu söküp atar.”

“Ağlamanın en güzeli ve iyisi, İslama uygun olmayan amellerle geçirilen ömür için kulun ağlamasıdır.”

“Hak teâlâ bir insanı, gaflet içinde bulunmak ve taş kalbli olmaktan daha beter bir şeyle imtihan etmemiştir.”

“Kalbinde bir katılaşma gördüğünde, sâlihlerle sohbet et, onlarla beraber bulun, yemeği azalt, nefsinin isteklerini yapma ve onu sıkıntılara alıştır.”

“Akıllı olan, Allahü teâlâyı daha çok tanır. Daha çok tanıyan hedefine daha çabuk ulaşır.” “Ümid, korkanların azığıdır.”

“Allahü teâlâdan korkanların gıdası, Allahü teâlâdan ümidini kesmemektir:” “Ağzıma lüzumsuz bir lokma koyduğum zaman, oradan lüzumsuz bir söz çıkar.”

“Bir konuda tereddütte kalıp doğrusunu kestiremediğiniz vakit, nefsin arzusuna aykırı olan hangisi ise onu tercih edin. Çünkü işin doğrusu, nefsânî arzulara muhalefet etmektir.”

“Kim Allahü teâlânın ibâdeti ile bir saat meşgûl olursa, Allahü teâlâ ona rahmeti ile nazar eder.”

“Allahü teâlâyı sevmenin alâmeti zikri sevmektir.”

Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerde, Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) buyurdular ki: **“Her hâllerinde Allahü teâlâya şükür edenler ilk defa Cennete girecek ve en önce haşr olacak kâfiledirler.”**

“Her kim bildiği ile amel ederse, Hak teâlâ ona bilmediği ilimleri verir.”

“Her kim hasta iken ve seferde iken ibâdetini yaparsa, Allahü teâlâ ona sanki sağlam veya mukîm iken yapmış olduğu ibadet gibi sevâb verir.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-10, sh. 5

2) Nefehât-ül-üns sh. 112

3) Sıfât-üs-safve cild-3, sh. 212

4) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 11

5) Mi’rât-ül-cinân cild-2, sh. 153

6) Keşf-ül-mahcûb sh. 217

7) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 98

8) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 96

9) Risâle-i Kuşeyrî sh-95

10) Tezkiret-ül-evliyâ cild-2, sh. 39

11) Tehzîb-üt-tehzîb cild-1, sh. 49

AHMED BİN EBÎ VERD

Evliyânın büyüklerinden. Künyesi Ebû Hasan'dır. 263 (m. 876)'dan önce vefât etmiştir. Bağdâd'da doğup, büyümüş ve orada yetişmiştir. Muhammed bin Ebî Verd'in kardeşi olup, ikisi de zamanlarının meşhûr evliyâsıdır. Cüneyd-i Bağdâdî'nin yakınlarından olup, sohbetinde bulunmuştur. Evliyânın büyüklerinden olan Sırrî-yi Sekâtî'nin, Haris Muhasibî'nin, Bişr-i Hafî'nin ve Ebü'l-Feth el-Hammâl'in sohbetinde bulunmuştur. Böylece tasavvufta yetişip, yükselmiştir.

Buyurdu ki: "Üç şey vardır ki, bunlar bir velî kulda arttıkça, güzel hâlleri artar.

1. Makamı yükseldikçe, tevâzusu artar.

2. Malı çoğaldıkça, cömertliği artar.

3. Ömrü uzadıkça, cihadı, hizmeti artar."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 249

2) Târih-i Bağdâd cild-3, sh. 201

3) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 98

AHMED BİN EBÜ'L-HASAN EL-ICLÎ

Büyük hadîs âlimi ve tarihçi. İsmi Ahmed bin Abdullah bin Sâlih olup, künyesi Ebü'l-Hasen el-Iclî'dir. El-Iclî diye meşhûr olmuştur. 181 (m. 797)'de Kûfe'de doğmuş daha sonra Basra ve Bağdâd'a gitmiş ve oraya yerleşmiştir. Irak'ta Mu'tezîle fırkasının "Kur'ân-ı kerîm mahlûktur" bozuk inançlarının yayılması ve devlet adamlarının bunu desteklemesi üzerine Irak'ı terk etmiş batı Trablus'a ya'nî Trablusşam'a yerleşmiştir. Burada 261 (m. 875)'de vefât etmiştir. Ahmed bin Abdullah el-Iclî Basra, Bağdâd ve Kûfe'de ilim tahsilinde bulundu. Onun ilminin yayıldığı yer Trablusşam olmakla beraber Basra, Kûfe, Bağdâd gibi ilim merkezlerinde de meşhûrdur. Ahmed bin Abdullah el-Iclî, Sübâbe bin Sivâd, Muhammed bin Ca'fer, Hasen bin Ali el-Ca'fi, Ebû Dâvûd el-Hafrî, Ebû Âmir el-Akdi, Muhammedî, Ya'lâ İbni Ubeyd ve birçok âlimden ilim ve hadîs almıştır. Kendisinden de oğlu Ebû Müslim Sâlih ve birçok âlim rivâyette bulunmuşlardır. Sağlam bir i'tikâda sahip olan Ebü'l-Hasen el-Iclî mu'tezile fırkasındaki câhillerin bütün sıkıntılarına, İmâm-ı Ahmed bin Hanbel gibi göğüs germiştir. Hadîs ilminde imamlık derecesine ulaşmış olan el-Iclî, hafızası sağlam ve İslâmiyete uymakta Allahü teâlânın emirlerine yapışmakta pek gayretli idi. Dünyâya rağbet etmeyen, şüpheli şeylerden sakınan zühd ve vera' ehli bir zâttı.

Ziyâd bin Abdurrahmân Ebü'l-Hasen el-Lü'lûî: Magribteki ilimde üstâd olan hocalarımızdan işittim ki; "Memleketimizde, Ebü'l-Hasen, Ahmed bin Abdullah bin Sâlih el-Iclî gibi bir âlim yoktur. Hadîs ilminde onun derecesine ulaşmış bir benzeri daha görülmediği gibi, haramlardan sakınmaktaki gayreti ve zühdünde de bir benzeri görülmedi" demiştir. Muhammed bin Ahmed bin Temim dedi ki: "Magribteki hadîs âlimlerinden olan Mâlik bin Îsâ el-Kafeîye "Karşılaştığın, bildiğin âlimlerin içerisinde hadîs-i en iyi bilen kimdir?' diye sordum. Bana "Ebü'l-Hasen Ahmed bin Abdullah bin Sâlih el-Iclî'dir" cevâbını verdi." Mâlik bin Îsâ, Abbâs ed-Devrî'ye, Abdullah bin Sâlih el-Iclî'den bahsettikten sonra Abbâs'a "Onun bizim yanımızda bir oğlu var." dedi. Abbâs "Ahmed mi?" diye sordu. Mâlik bin Îsâ "Evet" dedi. Abbâs "Biz Onu Ahmed bin Hanbel (radıyallahü anh), Yahyâ bin Maîn gibi kabûl ederiz" cevâbını verdi ve bunun Ebü'l-Hasen el-Iclî olduğunu zikretti. Çünkü Ahmed bin Hanbel ve Yahyâ bin Maîn (r.aleyhima) ondan hadîs alırlardı. Yahyâ bin Maîn'e, Ebü'l-Hasen el-Iclî'nin nasıl bir kimse olduğu soruldu. Cevâbında "Sikadır (sağlam ve güvenilirdir)"